

CONCORDANTIA

BIBLIOTHECA LATINE CUM GALLICA

BIBLIOTHECA LATINA

|          |        |          |        |
|----------|--------|----------|--------|
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |
| lib. xxi | pag. 3 | lib. xxi | pag. 3 |

INDEX

TOMI CENTESIMI DECIMI

DE CIVITATE DEI.

LIBER XI.

Incipit Operis pars altera, quæ est de duarum Civitatum, terrenæ et cælestis, exortu et pro cursu, ac debitis finibus. Hoc primum libro Civitatum earundem exordia quomodo in Angelorum bonorum et malorum discretionem præcesserint, demonstrat Augustinus, eaque occasione agit de constitutione mundi, quæ sacris Litteris in principio libri Geneseos describitur.

|         |  |        |
|---------|--|--------|
| Cap. i. | De ea parte Operis, qua duarum Civitatum, id est, cælestis ac terrenæ, initia et fines incipiunt demonstrari.              | pag. 3 |
| ii.     | De cognoscendo Deo, ad cuius notitiam nemo hominum pervenit nisi per Mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum.     | 5      |
| iii.    | De auctoritate canonice Scripturæ, divino Spiritu conditæ.   | 6      |
| iv.     | De conditione mundi, quod nec intemporalis sit, nec novo Dei ordinata consilio, quasi postea voluerit quod antea noluerit. | 7      |
| v.      | Tam non esse cogitandum, de infinitis temporum spatiis ante mundum, quam nec de infinitis locorum.                         | 10     |
| vi.     | Creationis mundi et temporum unum esse principium, nec aliud alio præveniri.   | 12     |

|   |    |
|---|----|
| CAP. VII. De qualitate primorum dierum, qui, antequam sol fieret, vesperam et mane traduntur habuisse.  | 43 |
| VII. Quæ qualisve intelligenda sit Dei requies, qua post opera sex dierum requievit in septimo.   | 45 |
| IX. De Angelorum conditione quid secundum divina testimonia sentiendum sit.   | 46 |
| X. De simplici et incommutabili Trinitate, Patris et Filii et Spiritus sancti, unius Dei, cui non est aliud qualitas, aliud substantia.   | 48 |
| XI. An ejus beatitudinis, quam sancti Angeli ab initio sui semper habuerunt, etiam illos spiritus, qui in veritate non steterunt, participes fuisse credendum sit.                            | 22 |
| XII. De comparatione beatitudinis justorum, necdum tenentium promissionis divinæ præmium, et primorum in paradiso hominum ante peccatum.  | 23 |
| XIII. An ita unius felicitatis omnes Angeli sint creati, ut neque lapsuros se possent nosse qui lapsi sunt, et post ruinam labentium perseverantiæ suæ præscientiam acceperint qui steterunt. | 24 |
| XIV. Quo genere locutionis dictum sit de diabolo, quod in veritate non steterit, quia veritas non est in eo.  | 26 |
| XV. Quid sentiendum sit de eo quod scriptum est: <i>Ab initio diabolus peccat.</i>  | 27 |
| XVI. De gradibus et differentiis creaturarum, quod aliter pendet usus utilitatis, aliter ordo rationis.   | 28 |
| XVII. Vitium malitiæ non naturam esse, sed contra naturam, cui ad peccandum non Conditor causa est, sed voluntas.   | 30 |
| XVIII. De pulchritudine universitatis, quæ per ordinationem Dei etiam ex contrariorum fit oppositione luculentior.  | 31 |
| XIX. Quid sentiendum videatur de eo quod scriptum est: <i>Divisit Deus inter lucem et tenebras.</i>   | 32 |
| XX. De eo quod post discretionem lucis atque tenebrarum dictum est: <i>Et vidit Deus lucem, quia bona est.</i>  | 33 |
| XXI. De æterna et incommutabili scientia Dei ac voluntatè, qua semper illi universa quæ fecit, sic placuerunt facienda, quemadmodum facta.  | 34 |
| XXII. De his quibus in universitate rerum a bono Creatore bene conditarum quædam displicent, et putant nonnullam esse naturam malam.  | 36 |
| XXIII. De errore, in quo Origenis doctrina inculpatur.  | 38 |
| XXIV. De Trinitate divina, quæ per omnia opera sua significationis suæ sparsit indicia.   | 40 |

|   |    |
|---|----|
| CAP. XXV. De tripartita totius philosophiæ disciplina.  | 42 |
| XXVI. De imagine summæ Trinitatis, quæ secundum quemdam modum in natura etiam necdum beatificati hominis invenitur.   | 44 |
| XXVII. De essentia et scientiâ, et utriusque amore.   | 45 |
| XXVIII. An etiam ipsum amorem, quo et esse et scire diligimus, diligere debeamus, quo magis divinæ Trinitatis imagini propinquamus.   | 47 |
| XXIX. De sanctorum Angelorum scientia, quæ Trinitatem in ipsa ejus in deitate noverunt, et qua operum causas prius in operantis arte, quam in ipsis operibus artificis intuentur.   | 49 |
| XXX. De senarii numeri perfectione, qui primus partium suarum quantitatem completur.  | 51 |
| XXXI. De die septimo, in quo plenitudo et requies commendatur.  | 52 |
| XXXII. De opinione eorum, qui Angelorum creationem anteriorem voluerunt esse, quam mundi.   | 54 |
| XXXIII. De duabus Angelorum societatibus diversis atque disparibus, quæ non incongruè intelliguntur lucis et tenebrarum nominibus nuncupatæ.  | 56 |
| XXXIV. De eo quod quidam putant, in conditione firmamenti aquarum discretarum nomine Angelos significatos, et quod quidam aquas existimant non creatas.   | 58 |
| <b>LIBER XII.</b>   |    |
| In quo prius quidem de Angelis inquirat Augustinus, unde nimirum aliis bona voluntas, aliis mala, et quæ causa beatitudinis bonorum, quæ causa miseriæ malorum angelorum fuerit. Postea vero de hominis institutione agit, docetque eum non ab æterno, sed in tempore esse conditum, nec alio auctore quam Deo. |    |
| CAP. I. De una bonorum malorumque Angelorum natura.   | 60 |
| n. Nullam essentiam Deo esse contrariam, quia ab eo qui summe est et semper est, hoc totum videtur diversum esse quod non est.  | 63 |
| III. De inimicis Dei, non per naturam, sed per contrariam voluntatem, que cum ipsis nocet, bonæ utique nature nocet: quia vitium si non nocet, non est.   | 64 |
| IV. De natura irrationalium, aut vitæ carentium, quæ in suo genere atque ordine ab universitatis decore non discrepat.  | 65 |
| V. Quod in omni nature specie ac modo laudabilis sit Creator.   | 67 |
| VI. Quæ causa sit beatitudinis Angelorum bonorum, et quæ causa sit miseriæ angelorum malorum.   | 68 |
| cx.   | 35 |

|  |     |
|--|-----|
| CAP. VII. Causam efficientem malæ voluntatis non esse querendam.   | 74  |
| VIII. De amore perverso, quo voluntas ab incommutabili bono ad commutabile bonum deficit.  | 72  |
| IX. An sancti Angeli, quem habent creatorem naturæ, eundem habeant bonæ voluntatis auctorem per Spiritum sanctum in eis charitate diffusa.   | 73  |
| X. De falsitate ejus historia, quæ multa millia annorum præteritis temporibus ascribat.  | 76  |
| XI. De his qui hunc quidem mundum non sempiternum putant, sed aut innumerabiles, aut eundem unum certa conclusione sæculorum semper nasci et resolvi opinantur.                                      | 78  |
| XII. Quid respondendum sit his, qui primam conditionem hominis tardam esse causantur.  | 79  |
| XIII. De revolutione sæculorum, quibus certo fine conclusis, universa semper in eundem ordinem eandemque speciem reditura quidam Philosophi crediderunt.   | 81  |
| XIV. De temporali conditione generis humani, quam Deus nec novo consilio constituerit, nec mutabili voluntate.   | 83  |
| XV. An ut Deus semper, etiam dominus fuisse semper intelligatur, credendum sit creaturam quoque nunquam defuisse cui dominaretur: et quomodo dicatur semper creatum, quod dici non potest coæternum. | 85  |
| XVI. Quomodo et intelligenda sit promissa homini a Deo vita æterna ante tempora æterna.  | 89  |
| XVII. Quid de incommutabili consilio aut voluntate Dei fides sana defendat, contra ratiocinationes eorum, qui opera Dei ex æternitate repetita per eosdem semper volunt sæculorum redire circumitus. | 90  |
| XVIII. Contra eos qui dicunt ea, quæ infinita sunt nec Dei posse scientia comprehendere.   | 92  |
| XIX. De sæculis sæculorum.   | 94  |
| XX. De impietate, eorum qui asserunt animas summæ veræque beatitudinis participes, iterum atque iterum per circumitus temporum ad easdem miseras laboresque redituras.                               | 95  |
| XXI. De conditione unius primi hominis, atque in eo generis humani.  | 100 |
| XXII. Quod præscierit Deus hominem, quem primum condidit, peccaturum; simulque præviderit quantum piorum populum ex ejus genere in angelicum consortium sua esset gratia translaturus.               | 101 |
| XXIII. De natura humana animæ create ad imaginem Dei.  | 102 |
| XXIV. An ullius vel minime creaturæ possint dici Angeli creatores.   | 103 |

|  |     |
|--|-----|
| CAP. XXV. Omnem naturam et omnem speciem universæ creaturæ non nisi opere Dei formari.   | 104 |
| XXVI. De Platoniorum opinione, qua putaverunt Angelos quidem a Deo conditos, sed ipsos esse humanorum corporum conditores.                             | 106 |
| XXVII. In primo homine exortam fuisse omnem plenitudinem generis humani, in qua prævidit Deus quæ pars honoranda esset præmio, quæ damnanda supplicio. | 108 |
| <b>LIBER XIII.</b>   |     |
| In quo docetur mortem in hominibus esse penalem, ortamque ex Adami peccato.  |     |
| CAP. I. De lapsu primi hominis, per quem est contracta mortalitas.   | 110 |
| II. De ea morte, quæ animæ semper utcumque victuræ accidere potest, et ea cui corpus obnoxium est.   | 111 |
| III. Utrum mors, quæ per peccatum primorum hominum in omnes homines pertransiit, etiam Sanctis pœna peccati sit.                                       | 112 |
| IV. Cur ab his, qui per gratiam regenerationis absoluti sunt a peccato, non auferatur mors, id est, pœna peccati.                                      | 114 |
| V. Quod sicut iniqui male utuntur lege quæ bona est, ita et justi bene utuntur morte quæ mala est.   | 116 |
| VI. De generalis mortis malo, quo animæ et corporis societas separatur.  | 117 |
| VII. De morte, quam non regenerati pro Christi confessione suscipiunt.   | 118 |
| VIII. Quod in sanctis primæ mortis pro veritate susceptio, secundæ sit mortis absolutio.   | 119 |
| IX. Tempus mortis, quo vitæ sensus aufertur, in morientibus, an in mortuis esse dicendum sit.  | 120 |
| X. De vita mortalium, quæ mors potius quam vita dicenda est.   | 121 |
| XI. An quisquam simul et vivens esse possit, et mortuus.   | 123 |
| XII. Quam mortem primis hominibus Deus, si mandatum ejus transgredierentur, fuerit comminatus.   | 126 |
| XIII. Prævaricatio primorum hominum quam primam senserit penam.  | 127 |
| XIV. Qualis homo sit factus a Deo, et in quam sortem deciderit suæ voluntatis arbitrio.  | 128 |
| XV. Quod Adam peccans prius reliquerit Deum, quam relinqueretur a Deo; et primam fuisse animæ mortem a Deo recessisse.                                 | 129 |
| XVI. De philosophis, qui animæ separationem a corpore non putant.  | 35. |

- esse penalem, cum Plato inducat summum Deum diis minoribus promittentem, quod nunquam sint corporibus exuendi. 430
- CAP. XVII. Contra eos qui asserunt terrena corpora incorruptabilia fieri et æterna non posse. 433
- XVIII. De terrenis corporibus, quæ philosophi affirmant in cœlestibus esse non posse; quia quod terrenum est, naturali pondere vocetur ad terram. 435
- XIX. Contra eorum dogmata, qui primos homines, si non peccassent, immortales futuros fuisse non credunt. 437
- XX. Quod caro sanctorum, quæ nunc requiescit in spe, in meliorem reparanda sit qualitatem, quam fuit primorum hominum ante peccatum. 440
- XXI. De paradiso, in quo primi homines fuerant, quod recte possit significatione ejus spiritale aliquid intelligi, salva veritate narrationis historicæ de corporali loco. 442
- XXII. De corporibus sanctorum post resurrectionem, quæ sic spiritalia erunt, ut non in spiritum caro vertatur. 443
- XXIII. Quid intelligendum sit de corpore animali et de corpore spiritali; aut qui moriuntur in Adam, qui vero vivificantur in Christo. 444
- XXIV. Qualiter accipienda sit vel illa insufflatio, in qua *primus homo factus est in animam viventem*; vel illa quam Dominus fecit, dicens: *Accipite Spiritum sanctum*. 449
- LIBER XIV.**
- Rursum de primi hominis peccato, ex quo vitæ carnalis et vitiosorum affectuum causam profluxisse docet Augustinus: sed præsertim libidinis erubescendæ malum pœnam, inobedienciæ reciprocam esse ostendit, et quomodo, si non peccasset homo, filios fuisset absque libidine propagaturus, inquirat.
- CAP. I. Per inobedientiam primi hominis, in secundæ mortis perpetuitatem ruituros omnes fuisse, nisi multos Dei gratia liberaret. 457
- II. De vita carnali, quæ non ex corporis tantum, sed etiam ex animi sit intelligenda vitiiis. 458
- III. Peccati causam ex anima, non ex carne prodiisse, et corruptionem ex peccato contractam, non peccatum esse, sed pœnam. 461
- IV. Quid sit secundum hominem, quidve secundum Deum vivere. 463
- V. Quod de corporis animæque natura tolerabilior quidem Plato-

- nicorum quam Manichæorum sit opinio; sed et ipsi reprobantur, quoniam vitiorum causas naturæ carnis ascribunt. 466
- CAP. VI. De qualitate voluntatis humanæ, sub cujus judicio affectiones animi aut prævæ habentur, aut rectæ. 468
- VII. Amorem et dilectionem indifferenter et in bono et in malo apud sacras Litteras inveniri. 469
- VIII. De tribus perturbationibus, quas in animo sapientis Stoïci esse voluerunt, excluso dolore sive tristitia, quam virtus animi sentire non debeat. 471
- IX. De perturbationibus animi, quarum affectus rectos habet vitiosorum. 473
- X. An primos homines in paradiso constitutos nullis perturbationibus, prius quam deliquerint, affectos fuisse credendum sit. 481
- XI. De lapsu primi hominis, in quo bene condita natura est, nec potest nisi a suo Auctore reparari. 483
- XII. De qualitate primi peccati per hominem admissi. 486
- XIII. Quod in prævaricatione Adæ ad opus malum voluntas præcessit mala. 487
- XIV. De superbia transgressionis, quæ ipsa fuit transgressionem deterior. 490
- XV. De justitia retributionis, quam primi homines pro sua inobediencia receperunt. 491
- XVI. De libidinis malo, cujus nomen cum multis vitiiis congruat, proprie tamen motibus obscœnis corporis ascribitur. 494
- XVII. De nuditate primorum hominum, quam post peccatum turpem pudendamque viderunt. 495
- XVIII. De pudore concubitus, non solum vulgari, sed etiam conjugali. 497
- XIX. Quod partes iræ atque libidinis tam vitiose moventur, ut eas necesse sit frenis sapientiæ cohiberi, quæ in illa ante peccatum naturæ sanitate non fuerunt. 498
- XX. De vanissima turpitudine Cynicorum. 200
- XXI. De benedictione multiplicandæ sæcunditatis humanæ ante peccatum, quam prævaricatio non adimeret, et cui libidinis morbus accesserit. 201
- XXII. De copula conjugali a Deo primitus instituta, atque benedicta. 202
- XXIII. An etiam in paradiso generandum fuisset, si nemo peccasset, vel utrum contra actum libidinis pugnaturæ illic fuisset traditio castitatis. 204
- XXIV. Quod insontes homines et merito obedienciæ in paradiso permanentes, ita genitalibus membris fuissent usuri ad generationem prolis, sicut cæteris ad arbitrium voluntatis.

- CAP. XXV. De vera beatitudine, quam temporalis vita non obtinet. 209  
 XXVI. Quod felicitas in paradiso viventium, sine erubescendo appetitu generandi officium credenda sit implere potuisse. 210  
 XXVII. De peccatoribus, et Angelis, et hominibus, quorum perversitas non perturbat providentiam Dei. 213  
 XXVIII. De qualitate duarum Civitatum, terrena atque cœlestis. 214

## LIBER XV.

Postquam egit quatuor proxime antecedentibus libris de Civitatibus duarum, terrena ac cœlestis exortu, libros totidem de earundem Civitatum procursu subjungit Augustinus, idque argumentum ea ratione aggreditur, ut præcipua capita sacrae Historiæ eodem spectantia pertractet, primum scilicet quinto-decimo hoc libro quæ in Genesi leguntur a Caino et Abele usque ad diluvium.

- CAP. I. De duobus ordinibus generationis humanae in diversos fines ab initio procurrentis. 216  
 II. De filiis carnis, et filiis promissionis. 218  
 III. De sterilitate Saræ, quam Dei gratia fecundavit. 220  
 IV. De terrena Civitatis vel concertatione, vel pace. 221  
 V. De primo terrena Civitatis auctore fratricida, cujus impietati romana Urbis conditor germani cæde responderit. 223  
 VI. De languoribus, quos ex pœna peccati etiam cives Civitatis Dei in hujus vitæ peregrinatione patiuntur, et a quibus Deo medente sanantur. 225  
 VII. De causa et pertinacia sceleris Cain, quem a facinore concepto nec Dei sermo revocavit. 227  
 VIII. Quæ ratio fuerit, ut Cain inter principia generis humani conderet civitatem. 231  
 IX. De longa vita hominum, quæ fuit ante diluvium, et de ampliore humanorum corporum forma. 234  
 X. De differentia, qua inter hebræos et nostros codices videntur annorum numeri dissonare. 236  
 XI. De annis Mathusalem, cujus ætas quatuordecim annis videtur diluvium excedere. 237  
 XII. De opinione eorum, qui primorum temporum homines tam longevos, quam scribitur, fuisse non credunt. 239  
 XIII. An in dinumeratione annorum, Hebræorum magis quam Septuaginta interpretum sit sequenda auctoritas. 242  
 XIV. De parilitate annorum, qui iisdem, quibus nunc, spatii, et in prioribus sæculis cucurrerunt. 243

- CAP. XV. An credibile sit primi sæculi viros usque ad eam ætatem, qua filios generasse referuntur, a concubitu continuisse. 248  
 XVI. De jure conjugiorum, quod dissimile a subsequentibus matrimoniis habuerint prima connubia. 251  
 XVII. De duobus ex uno genitore procreatis patribus atque principibus. 253  
 XVIII. Quid significatum sit in Abel, et Seth, et Enos, quod appareat ad Christum et corpus ejus, id est, Ecclesiam pertinere. 257  
 XIX. De significatione quæ in Enoch translatione monstratur. 259  
 XX. De eo quod Cain successio in octo ab Adam generationes clauditur, et in posteris ab eodem patre Adam Noë decimus invenitur. 260  
 XXI. Qua ratione, commemorato Enoch, qui fuit filius Cain, totius generationis ejus usque ad diluvium sit continuata narratio: commemorato autem Enos, qui fuit filius Seth, ad conditionis humanae principium sit reditum. 263  
 XXII. De lapsu filiorum Dei alienigenarum mulierum amore captorum, unde et omnes, exceptis octo hominibus, diluvio perire meruerunt. 267  
 XXIII. An credendum sit Angelos substantiæ spiritualis amore speciosarum mulierum captos earundem iniisse conjugia, ex quibus gigantes sint creati. 269  
 XXIV. Quomodo intelligendum sit, quod de eis, qui diluvio perendi erant, Dominus dixit: *Erunt dies eorum centum-viginti anni.* 274  
 XXV. De ira Dei, quæ incommutabilem tranquillitatem nulla inflammatione perturbat. 275  
 XXVI. Quod arca, quam Noë jussus est facere, in omnibus Christum Ecclesiamque significet. 276  
 XXVII. De arca atque diluvio, nec illis esse consentiendum, qui solam historiam recipiunt sine allegorica significatione, nec illis, qui solas figuras defendunt, repudiata historica veritate. 278

## LIBER XVI.

In cuius priore parte a capite videlicet primo ad duodecimum, Civitatis utriusque cœlestis ac terrenæ procursum exhibetur secundum sacram Historiam a Noë usque ad Abraham. Posteriore autem parte de cœlestis tantummodo Civitatis procursum ab Abraham usque ad Israëlitarum reges disputatur.

|   |     |
|---|-----|
| CAP. I. An post diluvium a Noë usque ad Abraham aliqua familie secundum Deum viventium reperiantur.   | 283 |
| ii. Quid in filiis Noë propheticè fuerit figuratum.   | 284 |
| iii. De generationibus trium filiorum Noë.  | 288 |
| iv. De diversitate linguarum, principioque Babylonis.   | 292 |
| v. De descensione Domini ad confundendam linguam ædificantium turrem.   | 294 |
| vi. Qualis intelligenda sit esse locutio, qua Deus Angelis loquitur.  | 293 |
| vii. An omne bestiarum genus etiam remotissimè a terris insule ex eo numero acceperint, qui in arca a diluvii inundatione servatus est.                                 | 297 |
| viii. An ex propagine Adam vel filiorum Noë quedam genera hominum monstròsa prodierint.   | 298 |
| ix. An inferiorem partem terræ, quæ nostræ habitationi contraria est, Antipedas habere credendum sit.   | 301 |
| x. De generatione Sem, in cuius progenie tendens ad Abraham Civitatis Dei ordo dirigitur.   | 302 |
| xi. Quod ea primitus lingua in usu hominum fuerit, quæ postea hebræa ab Heber nomine nuncupata est, et in cuius familia remansit, cum diversitas esset facta linguarum. | 305 |
| xii. De articulo temporis in Abraham, a quo sanctæ successionis novus ordo contextitur.   | 309 |
| xiii. Quæ ratio fecisse videatur, ut in transmigratione Tharæ, qua Chaldæos deserens in Mesopotamiam transit, nulla filii ejus Nachor facta sit mentio.                 | 310 |
| xiv. De annis Tharæ, qui in Charra vite suæ tempus implevit.  | 312 |
| xv. De tempore promissionis Abraham, qua secundum præceptum Dei exiit de Charra.  | 313 |
| xvi. De ordine et qualitate promissionum Dei, quæ ad Abraham factæ sunt.  | 316 |
| xvii. De tribus excellentioribus gentium regnis, quorum unum, id est, Assyrium, jam Abraham genitò, sub'inius eminebat.   | 318 |

|  |      |
|--|------|
| CAP. XVIII. De iterato alloquio Dei ad Abraham, quo ei et semini ejus Chanaan terra promittitur.   | 319  |
| xix. De Saræ pudicitia in Ægypto per Deum custodita, quam Abraham non uxorem suam esse dixerat, sed sororem.   | 320  |
| xx. De secessione Lot et Abraham, quæ illis salva charitate complacuit.  | 321  |
| xxi. De tertia promissione Dei, qua terram Chanaan Abraham et semini ejus in perpetuum pollicetur.   | 322  |
| xxii. De superatis ab Abraham hostibus Sodomorum, quando et Lot de captivitate eripuit, et a Melchisedech sacerdote benedictus est.  | 324  |
| xxiii. De verbo Domini ad Abraham, quo ei promittitur secundum multitudinem stellarum multiplicanda posteritas: quod credens justificatus est adhuc in præputio constitutus. | 325  |
| xxiv. De significatione sacrificii, quod Abraham offerre præceptus est, cum poposcisset ut de his quæ crederat doceretur.  | 326  |
| xxv. De Agar ancilla Saræ, quam eadem Sara Abraham voluit esse concubinam.   | 330  |
| xxvi. De testificatione Dei ad Abraham, quam eidem seni de sterili Sara filium spondet, patremque eum gentium statuit, et promissi fidem sacramento circumcisionis obsignat. | 331  |
| xxvii. De masculo, qui si octavo die non fuerit circumciscus, perit anima ejus, quia testamentum Dei dissipavit.   | 334  |
| xxviii. De commutatione nominum Abraham et Saræ, qui cum ob unius sterilitatem, ob utriusque autem senectutem generare non possent, munus fecunditatis indepti sunt.         | 336  |
| xxix. De tribus viris vel Angelis, in quibus ad quercum Mambræ apparuisse Abraham Dominus indicatur.   | 338  |
| xxx. De Lot a Sodomis liberato, atque eisdem cœlesti igne consumptis; et de Abimelech, ejus concupiscentia castitati Saræ nocere non potuit.                                 | 340  |
| xxxi. De Isaac secundum promissionem nato, cui nomen ex risu utriusque parentis est inditum.   | 341  |
| xxxii. De obedientia et fide Abraham, qua per oblationem immolandi filii probatus est, et de morte Saræ.   | 342  |
| xxxiii. De Rebecca nepte Nachor, quam Isaac accepit uxorem.  | 345  |
| xxxiv. Quid intelligendum sit in eo quod Abraham post mortem Saræ accepit uxorem Cethuram.   | ibid |
| xxxv. De geminis adhuc in utero Rebeccæ matris inclusis quid indicaverit divina responsio.   | 347  |
| xxxvi. De oraculo et benedictione, quam Isaac non aliter quam pater ipseus, merito ejusdem dilectus, accepit.  | 348  |